

Docentenhandleiding Basisonderwijs ter voorbereiding op de gastles van: **Mady Paternostre**

Introductie

Binnenkort ontvang jij een gast spreker in de klas. Deze gast spreker maakt deel uit van jouw lessen over de Tweede Wereldoorlog en de Jodenvervolgning. De gastles duurt ongeveer 50 tot 70 minuten, afhankelijk van wat is afgesproken met de docent. De gastles bestaat uit twee delen: een verhaal en aansluitend een gesprek/discussie. Het is belangrijk om naar aanleiding van de bijgevoegde biografie vragen voor te bereiden, die aan de gast spreker kunnen worden gesteld. Ongetwijfeld heb je meerdere lessen aan WO2 besteed. In deze handleiding vind je tips en verdiepingsvragen bij het werkblad die je ter voorbereiding op de komst van Mady kunt doen.

Duur les: 60 minuten

Doelgroep: Basisonderwijs groep 7/8

Thema's: Tweede Wereldoorlog, verzet, collaboratie

Leerdoelen:

- Leerlingen kennen belangrijke gebeurtenissen uit de Tweede Wereldoorlog en kunnen deze op volgorde zetten
- Leerlingen leren over de verschillende rollen: helper, dader, toeschouwer en slachtoffer
- Leerlingen onderzoeken twee historische bronnen en de betekenis daarvan
- Leerlingen denken na over dilemma's a.d.h.v. stellingen
- Leerlingen worden voorbereid op de thematiek uit het verhaal van de gast spreker

Structuur werkblad

Introductie + filmpje 'De oorlog in zeven minuten'	10 minuten
Opdracht 1: Tijdlijn	10 minuten
Opdracht 2: Rollen	10 minuten
Opdracht 3: Zie - denk - vraag	10 minuten
Opdracht 4: Stellingen	15 minuten
Slot: Vragen voorbereiden	5 minuten

Voorbereiding

- Lees deze handleiding, met achtergrondinformatie en tips om de verdiepingsvragen te bespreken, goed door.
- Bereid samen met jouw leerlingen vragen voor die aan de gast spreker kunnen worden gesteld.
- Print het werkblad uit (zie hieronder) en verdeel ze onder de leerlingen.
- Introduceer [de biografie van de gast spreker](#) na afloop van de les
- Bekijk gezamenlijk als start het [filmpje 'De oorlog in zeven minuten'](#)

Opdracht 1

Tijdslijn

Leerlingen maken een tijdslijn en zetten de volgende gebeurtenissen op volgorde

- Adolf Hitler komt aan de macht – 1933
- Nederland wordt bezet door Nazi-Duitsland – 1940
- Door de anti-Joodse maatregelen mogen joden niet meer naar de bioscoop – 1941
- Joodse mannen, vrouwen en kinderen worden opgepakt en via doorgangskamp Westerbork naar concentratiekampen gedeporteerd – 1942
- Joden worden vermoord in de concentratie en vernietigingskampen – 1942-1945
- Nederland is bevrijd! – 1945
- Kinderen en kleinkinderen van overlevenden en slachtoffers van WO2 vertellen wat er met hun familie is gebeurd voor de klas – 2018-nu

Tips

- Bespreek en vergelijk de tijdslijnen
- Licht de tijdslijn kort toe zodat leerlingen een helder beeld hebben van het verloop van de Tweede Wereldoorlog
- Vraag leerlingen welke gebeurtenissen zij nog meer kunnen bedenken
- Maak het persoonlijk: Kunnen ze een grote gebeurtenis koppelen aan een persoonlijke gebeurtenis? Bijvoorbeeld het verhaal van Anne Frank of andere historische figuren. Om de gevolgen van de grote gebeurtenissen te koppelen aan wat dit voor mensen betekenden, maak je de geschiedenis tastbaar en invoelbaar voor leerlingen.

Opdracht 2

Rollen

Leerlingen bedenken per rol een persoon. Voorbeelden kunnen zijn **Helper**: Hannie Schaft of een ander verzetsfiguur, **Slachtoffer**: Anne Frank, **Daders**: Een kampbewaker, **Toeschouwer**: Iemand die vervolging van hun medemens ziet gebeuren en (om welke reden dan ook) onverschillig reageert en geen actie onderneemt.

Tips

- Benoem dat de rollen fluide zijn, je bent niet altijd alleen maar een helper, in sommige situaties kunnen mensen ook slachtoffer zijn of toeschouwer.
- Door in te zoomen op de verschillende rollen en het handelen van individuen wordt de complexiteit van de gebeurtenissen uit de Tweede Wereldoorlog tastbaar.
- De rollen zijn actueel, ook nu zie je de rollen terug. Laat leerlingen uitwisselen of zij de rollen herkennen in hun dagelijks leven en laat hen met voorbeelden komen
- De toeschouwersrol is het grootste (90 procent!), besteed aandacht aan vragen als: Waarom was het grootste percentage toeschouwer? Wat vinden jullie daarvan? Was het makkelijk/moeilijk je te verzetten? Waarom denk je dat niet meer mensen dit gedaan hebben? Zoom in op handelingsperspectieven en omstandigheidsfactoren waarom mensen ervoor kozen niet in te grijpen.

Opdracht 3

Zie-Denk-Vraag

Leerlingen beantwoorden vragen via de zie-denk-vraag methode over twee bronnen. Je kunt ervoor kiezen hen in tweetallen aan de slag te zetten met deze opdracht. Bespreek vervolgens de bronnen.

Bron 1: Moederkruis (bron Deborah Lens)

Grote gezinnen waren belangrijk in het Nazi-Duitsland. Duitse vrouwen, maar tijdens de bezettingsjaren ook 'Arische vrouwen' werden aangemoedigd zo veel mogelijk kinderen te krijgen zodat het Germaanse ras explosief zou groeien. En zoals mannen werden onderscheiden met militaire medailles, werden vrouwen beloond met medailles voor hun 'bijdrage' aan de 'Duitse maatschappij'. De bron die je hier ziet is een foto van het 'Ehrenkreuz der Deutschen Mutter, oftewel: Het moederkruis.

Bron 2: Verzetkruis (bron: Robert Prummel)

Het Verzetsherdenkingskruis is een Nederlandse onderscheiding en werd in het leven geroepen in 1980 ter gelegenheid van de 35e herdenking van de bevrijding van Nederland. Deze onderscheiding kan worden aangevraagd en is bestemd voor mensen die tijdens de Tweede Wereld oorlog deelnamen aan het verzet. Op de onderscheiding staan de woorden: De Tyranny verdrijven - 1940-1945

Zie-Denk-Vraag methode uitleg

Deze methode komt uit de [visible thinking strategy](#) en bevordert open en creatief denken bij leerlingen, het wekt nieuwsgierigheid over een thema en helpt de leerling zijn/haar gedachten te structureren.

Vraag leerlingen in 3 stappen vragen te beantwoorden over een bron/foto/object.

1. Wat zie je?
2. Wat denk je?
3. Wat wil je over deze bron weten?

Tips ter bespreking:

- Maak het verschil duidelijk tussen wat je ZIET en wat je DENKT. Bij zien gaat het om objectieve kenmerken: 'ik zie zilver object met een tekst erin'. Bij denken gaat het om interpretaties: 'ik denk dat het een soort medaille is'
- Stel open vragen ter verduidelijking: Waarom denk je dat? Wat denken anderen? Wat valt je op? Welk verhaal schuilt er achter de bron?
- Blijf neutraal, er is bij deze oefening geen goed of fout.

